

ע"פ 4959/01/19 - מדינת ישראל נגד מוסא רחאל

בית המשפט המחוזי בחיפה

21 פברואר 2019

ע"פ 4959-01-19 מדינת ישראל נ' רחאל

בפני הרכב כבוד השופטים:

אברהם אליקים, סגן נשיא [אב"ד]

רונית בש

ארז פורת

מדינת ישראל

המערער

נגד

מוסא רחאל

המשיב

פסק דין

השופט אברהם אליקים, סגן נשיא [אב"ד]:

האם עונשו של המשיב- חוקר בימ"ר במשטרת ישראל שהודה בביצוע מעשה מרמה והפרת אמונים הפוגע בציבור צריך להסתיים באי הרשעה בהתחשב בנסיבותיו של תיק זה, זו השאלה העיקרית העומדת להכרעה בתיק זה.

מבוא והשתלשלות ההליכים

1. המשיב הודה במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב אישום שהוגש בת"פ 27298-01-18 בבית המשפט השלום בחיפה (כב' השופט שלמה בנג'ו), להלן-בית משפט קמא.

בהתאם להודאתו הורשע המשיב בעבירה של הפרת אמונים, עבירה לפי סעיף 284 **לחוק העונשין, התשל"ז-1977** (להלן- החוק).

על פי הסדר הטיעון הסכימו הצדדים כי המשיב יורשע, שירות המבחן יערוך תסקיר ויבחן את שאלת ההרשעה, כאשר מדינת ישראל הבהירה כי עמדתה שיש להרשיע את המשיב והסנגור יוכל לטעון לאי הרשעה.

שירות המבחן המליץ בין השאר שלא להרשיע את המשיב לצד המלצות נוספות.

2. לאחר שמיעת טיעוני הצדדים ניתן ביום 19.11.2018 גזר הדין בו החליט בית משפט קמא לבטל את ההרשעה, להעמיד את המערער בפיקוח שירות המבחן למשך שנה וחייבו לבצע עבודות שירות לתועלת

הציבור בהיקף של 200 שעות.

3. המדינה שלא השלימה עם גזר הדין הגישה ערעור וביקשה להרשיע את המשיב ובטיעון בפנינו הוסיפה כי יש להטיל עליו גם עונש של מאסר מותנה, הסנגור ביקש להעמיד את המסכת העובדתית בהתאם לעובדות כתב האישום (בניגוד לתוכן הערעור) ולדחות בהתאם את הערעור, שני הצדדים טענו באריכות בפנינו והפנו גם לטיעונים בכתב שהוצגו בפני בית משפט קמא.

4. בכוונתי להתמקד רק בשאלת חומרת מעשי הנאשם, המהווה תנאי עצמאי הכרחי לבחינת אי הרשעת נאשם.

עובדות שאינן במחלוקת

קבלנו את טענתו המקדמית של הסנגור וקבענו במהלך הדיון כי המסכת העובדתית תהיה לפי עובדות כתב האישום ולא על פי ניתוח העובדות בנימוקי הערעור.

5. על פי עובדות כתב האישום המשיב הודה כי שירת כחוקר בימ"ר במחוז צפון במשטרת ישראל (סעיף 1) וכי ביצע מעשה מרמה והפרת אמונים הפוגע בציבור (סעיף 15).

לטעמי על פי סעיפים 2-10 לכתב האישום התנהגות המשיב כחוקר משטרה, היא התנהגות בלתי הולמת, אך היא לא מהווה התנהגות חמורה. חברו של המשיב סיפר לו על אישה שהתלוננה נגד בעלה בגין תקיפה, המשיב נתן "הנחיות" לאותו חבר וישירות לבנה של המתלוננת (סעיפים 9,7,5 לעובדות כתב האישום). גם אמירתו כי ישוחח עם השופט כדי שישחרר את התוקף אינה ראויה (סעיף 9).

6. החומרה היתרה מתגלה בשילוב של סעיפים 11 ו-12 לעובדות כתב האישום. המשיב כדבריו אומר לחברו כי "נוצרה בעיה" כיוון שהמתלוננת אמרה בעת שביקשה לבטל את התלונה כי מדובר "בתלונה בדבר אירועים שאכן אירעו", לא צוין בכתב האישום מה היה מקור המידע לפיו ידע המשיב שנוצרה "בעיה".

תגובת המשיב ל"בעיה" שנוצרה מופיעה בסעיף 12 בו הודה המשיב ולפיו הוא הבהיר כי על המתלוננת להגיד בבית משפט כי בעלה לא היכה אותה וכי מדובר באי הבנה. הוא הנחה את חברו להגיד למתלוננת בבית משפט כי היא לא קוראת עברית ושהיא לא הבינה על מה חתמה כאשר הגישה את התלונה ולהוסיף כי לא לחצו עליה בעת ביטול התלונה.

תמצית גזר הדין

7. בית משפט קמא ניתח את טענות הצדדים תסקיר שירות המבחן וההלכה בנושא אי הרשעה. הוא הפנה לשני התנאים המאפשרים שלא להרשיע וניתח בעיקר את התנאי הראשון אותו הוא מכנה "סוג העבירה בנסיבותיה" וקבע כך:

"קשה להפריז בחומרת מעשיו של הנאשם, אשר שימש כשוטר באותה עת, כיצד יעץ למעשה, להטות חקירה ומשפט, אלה מעשים הפוגעים קשות באמון הציבור במשטרה וחותרים תחת שלטון החוק" (עמוד 6 לגזר הדין).

בהמשך קבע בית משפט קמא כחלק מניתוח אותו תנאי כי "מדובר בעבירה ראשונה ויחידה של הנאשם ובראיה כוללת, אין המדובר במעשה מהחמורים הנדונים בפסיקה, כפי שיובהר להלן, ואין המדובר במעשים שהנאשם פעל לעשותם, בעבור בצע כסף או הפיק תועלת כלשהי עבורם" ותמיכה לקביעה זו מצא בית משפט קמא בנסיבותיו האישיות של המשיב, פועלו הרב למען הקהילה והציבור ומשטרת ישראל וכי הסבירות שיעבור עבירות בעתיד הוא "קלוש".

דין

8. בטרם אנתח טענות הצדדים אזכיר את הכלל לפיו עלינו לפעול כפי שנקבע על ידי כב' הנשיאה חיות בע"פ 6539/17 **אבו תנהא נגד מדינת ישראל** (15.3.2018):

"כידוע אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש שנקבע על ידי הערכאה הדיונית, אלא במצבים שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין או מקום שבו העונש חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת".

9. לאחר בחינת גזר הדין לטעמי נפלה טעות בגזר דינו של בית משפט קמא המצדיקה התערבותנו. בית משפט קמא ניתח את התנאי הראשון, סוג העבירה או חומרתה שהוא תנאי אובייקטיבי תוך שהוא משלב עובדות ונסיבות מתחום אחר.

כדי לקבוע אם עבירה אינה חמורה עד כדי התקיימות החריג המאפשר אי הרשעה, לא רלבנטית כלל תרומתו של המשיב לקהילה או לציבור, לא רלבנטי כלל הסיכוי שיעבור עבירות בעתיד או העדר עבר פלילי, נתונים אלו יכולים להיות רלבנטיים בעת בחינת התנאי של הפגיעה בשיקומו ובוודאי שהם רלבנטיים בעת קביעת העונש המתאים.

10. שאלת אי הרשעה עולה לא מעט בפסקי הדין של הערכאות השונות וגם לבית המשפט העליון הנושא מגיע בהרבה מקרים (פסק הדין האחרון שבהם פורסם ביום 13.1.2019 במסגרת רע"פ 114/19 **שצ'רבקוב נגד מדינת ישראל** ופסק הדין המרכזי ניתן בהרכב של 7 שופטים במסגרת דיון בדנ"פ 8062/12 **מדינת ישראל נגד חברת נמלי ישראל-פיתוח ונכסים בע"מ** (2.4.2015)).

אתחיל כמו בית משפט קמא בהלכה המכונה הלכת כתב שהתקבלה לפני יותר מ-20 שנה בע"פ 2083/96 **כתב נגד מדינת ישראל** (21.8.1997), ניתן לראות כי כבר באותו מקרה קבע בית המשפט העליון כך:

"הימנעות מהרשעה אפשרית אפוא בהצטבר שני גורמים: ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים".

וכאשר מדובר בשני גורמים מצטברים, אין לערב ביניהם, האחד אופיו אובייקטיבי ציבורי והשני אופיו סובייקטיבי הוא בוחן נסיבות אישיות ושיקום.

בית המשפט קמא קבע בצורה חד משמעית (עמוד 6 לגזר הדין כפי שציטטתי לעיל) כי המשיב במעשיו פגע "קשות באמון הציבור במשטרה" שחתרו "תחת שלטון החוק".

קביעה בגזר הדין מופיעה בפרק שכותרתו סוג העבירה ונסיבותיה, דהיינו בית משפט קמא קבע שמדובר בעבירה חמורה המקיימת את התנאי שלא מצדיק ביטול הרשעה ותחת אותו פרק שילב בטעות לטעמי נסיבות הקשורות בתנאי השני.

על ההבחנה בין שני התנאים ניתן ללמוד באותה הלכת כתב עליה הסתמך גם בית משפט קמא בה נקבע כך:

"ענישתו של נאשם היא אינדיווידואלית, ובית-המשפט בוחן עניינו של כל נאשם ונאשם ואינו קובע את עונשו אך על-פי מהות העבירה. ואולם, מהותה של העבירה, הצורך בהרתעת הרבים, ובעבירות שקורבנן אינו הפרט אלא הציבור כולו אף הוקעת מעשי העבירה - בצירוף מדיניות ענישה אחידה ככל האפשר על יסוד שיקולים אלה - כל אלה משמשים כגורמים העלולים לגבור אף על שיקומו של הנאשם".

11. מדיניות ענישה ראויה לא יכולה להשלים עם אי הוקעת מעשיו של חוקר משטרה שלמעשה היטה חקירה ומשפט גם לפי קביעת בית משפט קמא ובוודאי לפי תוכנו של סעיף 12 לעובדות כתב האישום. המשיב שהנחה את חברו ואת בנה של המתלוננת, עד המתואר בסעיף 12, הקצין את חומרת מעשיו ונתן עצות שנועדו לשבש הליכי משפט. הוא לא הכיר את המתלוננת לא ידע אשר ליכולתה לקרוא עברית או הבנתה בעת החתימה על התלונה. הוא ידע שהיא מסרה כי ביטלה התלונה למרות שהאירועים אירעו ולמרות זאת הנחה את חברו שיתדרך את המתלוננת למסור מידע כוזב לבית משפט. שיקולי הענישה מחייבים הרשעת כל שוטר שכך נוהג.

12. לא רלבנטי כלל האם בפועל פעלה כך המתלוננת או האם חברו סיפר לה על תוכן השיחה עם המשיב.

כל אדם שהיה פועל כפי שפעל המשיב היה מוצא עצמו נאשם בעבירות לפי פרק ט לחוק שעניינו פגיעות בסדרי שלטון ומשפט, או ניסיון לבצע עבירות אלו. קל וחומר שאת העבירות ביצע המשיב שהיה חלק ממערכת שלטון החוק, חוקר בימ"ר צפון ואזכיר כי המשיב הודה בכל המיוחס לו לרבות האמור בסעיף 13 לכתב האישום לפיו פעל במרמה והפרת אמונים ופגע בציבור.

13. אני משוכנע כי לו היה מנתח בית משפט קמא את כל אחד מהתנאים המצטברים בנפרד כפי שהתחיל לעשות עד הקביעה בעמוד 6 ו-7 לגזר הדין, הוא היה מגיע למסקנה אחרת ולא מבטל את ההרשעה.

[תסקיר שירות המבחן והמלצותיו לא היה נימוק כל שהוא לגזר הדין והוא לא מוזכר בפרק הדין].

14. לסיכום אפנה לקביעה נוספת שנקבעה בעניין כתב הנ"ל:

"בפסיקתנו נקבע, כי המבחן ללא הרשעה הינו חריג לכלל, שכן משהוכח ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם וראוי להטיל אמצעי זה רק במקרים יוצאי-דופן, שבהם אין יחס סביר בין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה לבין חומרתה של העבירה".

גם אם ייגרם למשיב נזק קונקרטי בגין ההרשעה, אין זה מקרה יוצא דופן המצדיק ביטול ההרשעה ולכן אציע לחברי כי חלף פסק דינו של בית משפט קמא, יורשע המשיב בעבירה של מרמה והפרת אמונים- עבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

בהתחשב בכלל כי ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין עם נאשמים, אציע שלא להתערב ביתר מרכיבי גזר הדין.

השופטת רונית בש:

1. אני מסכימה ומצטרפת לחוות דעתו של חברי להרכב, האב"ד, סגן הנשיא, השופט אברהם אליקים. אי ההרשעה של נאשם בגיר שמורה אכן רק במקרים חריגים ויוצאי דופן (ראו לעניין זה: רע"פ 5100/14 מסארווה נ' מדינת ישראל (28.7.2014)).

2. במקרה דנן סוג העבירה, על רקע נסיבות ביצועה, אינו מאפשר לוותר על הרשעתו בדין של המשיב מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי ענישה אחרים, ולפיכך לא מתקיים התנאי הנ"ל העולה מהלכת תמר כתב. שילוב בין מיהות העושה בתיק זה (חוקר בימ"ר צפון) ובין מהות מעשיו מוביל למסקנה הנ"ל. התנהלותו של המשיב העולה מכתב האישום הינה התנהלות חמורה, לרבות העובדה שציין בפני עמאד, בנו של מי שנחשד בתקיפת אשתו, כי "מחר יש שופט טוב" עמו ישוחח כדי שישחרר את אביו. במעשיו של המשיב יש, כאמור, הן משום פגיעה או ניסיון לפגוע בסדרי השלטון והמשפט במדינתנו והן משום פגיעה בתדמית מערכת בתי המשפט, על כל המשתמע מכך. לא יעלה על הדעת שחוקר במשטרת ישראל ינהג בדרך נלוזה שכזו החוטאת להגדרת תפקידו החשוב במערכת החוק. אין מנוס בתיק זה

מהרשעת המשיב בדין, וזאת על מנת להוקיע מכל וכל את מעשיו הפוגעים, כאמור, במערכת שלטון החוק והמשפט ובד בבד להרתיע אחרים מלפעול בדרך דומה, למען יראו וייראו.

3. עוד אוסיף, כי לידי לא מתקיים בענייננו גם התנאי המצטבר הנוסף העולה מהלכת תמר כתב, שכן לא הוכח כי למשיב ייגרם נזק קונקרטי, משמעותי וקשה אם יורשע בדין (ראו: רע"פ 4610/18 פלוני נ' מדינת ישראל (20.6.18)). לא ברור אם ייגש המשיב שוב לבחינת ההסמכה של לשכת עורכי הדין ואם בגיל 54 הוא אכן מתעתד לפתוח בקריירה חדשה כעורך דין.

4. בסיכומי של דבר, אני מצטרפת, כאמור, לחוות דעתו של סגן הנשיא, השופט אברהם אליקים, לפיה יורשע המשיב בעבירה של הפרת אמונים, עבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וזאת תוך הותרת מכלול רכיבי הענישה שנקבעו ע"י בית משפט קמא-על כנם.

השופט ארז פורת:

עיינתי בחוות דעתם של חבריי ולא שוכנעתי כי נפלה שגגה בקביעת בימ"ש קמא, שראה להימנע מהרשעת המשיב באישומים שנקבע כי עבר.

בחינת הלכת כתב (ע"פ 2083/96) מעלה כי המשנה לנשיא, השופט לוין, כתוארו דאז, פירט מספר שיקולים התומכים בהימנעות מהרשעה (סעיף 1 לחוות דעתו). יישומם של שיקולים מפורטים אלה מטה את הכף לעבר המסקנה כי אין להתערב בהחלטת הערכאה קמא. אבאר טעמיי:

בנסיבות כאן, ה"עצות" שהשיא המשיב, כמפורט בכתב האישום, לא נגעו לתיק חקירה שהיה בטיפולו או קשור למקום שירותו במשטרה וכי בעצמו לא ביצע פעולה שעניינה פגיעה בחקירה או שיבושה. כל דבריו כי יבדוק או ישוחח עם מאן דהוא לא התממשו ונשארו כאמירות שמטרתן הפסת דעת הפונה אליו ותו לא.

מדובר בעצות פסולות אך אין אלה עניינים מתוחכמים הנסמכים על מידע פנימי כלשהו שהגיע למשיב מתוקף עבודתו ותפקידו.

זאת ועוד, כתב האישום אינו מגלה אם עצותיו של המשיב אכן יושמו והאם המתלוננת התייצבה בביהמ"ש ובשל עצות המשיב שוחרר בעלה, שהיה חשוד בהכאתה, ממעצרו. הנזק הממשי שהתרחש, אם בכלל, לא פורט בכתב האישום.

עיקר בעיניי כי הסיטואציה שהתגלגלה לפתחו של המשיב הייתה שעה שהמתלוננת כבר החליטה "לעצור" את תלונתה. לא נטען כי המשיב השפיע עליה במשהו לעשות כן וכל עצותיו היו מעין "חכמת רחוב", חסרות תחכום.

עוד אזכיר כי מדובר באירוע נקודתי שארך כיומיים בלבד, וכי כתב האישום הוגש למעלה משנה וחצי לאחר התרחשות

האירועים שפורטו בו. לחלוף הזמן, בהקשר זה של הימנעות מהרשעה, משמעות רבה, שכן במהלך הזמן עלה כי המשיב לא הסתבך בכל עבירה נוספת ולאפיזודת האישומים לא היה המשך.

עוד שקלתי את חרטתו של המשיב, נטילת האחריות והסיכוי הנמוך להישנות מעשה העבירה על ידו, כפי התרשמות שירות המבחן בתסקיר שהונח בפני הערכאה קמא.

המשיב לא היה יוזם האירועים והסתפק במתן תשובה לפניית שהופנו אליו ולא יזם בעצמו כל הליך או מימוש עצותיו.

בראייה הכוללת, טיב העבירה ונסיבות ביצועה כאן, מאפשרים לעמדתי "ליותר" על ההרשעה מבלי לפגוע מהותית בשיקולי הענישה האחרים, ובעיקרו של דבר, שיקולי גמול והתרעה. אזכיר כי לאחר קריירה ארוכה ותורמת, עזב המשיב את שירותו במשטרה, כשהוא חפוי ראש ומלא רגשות בושה וחרטה. גדיעת המסלול המקצועי והקאת המשיב משורות המשטרה, די בהם כדי להוות גורם מרתיע לכל שוטר, זאת מלבד אמצעי הענישה הנוספים שנגזרו בבימ"ש קמא. משחרב על המשיב עולמו המקצועי, ואף מצבו הנפשי הורע והוחמר כעולה מתסקיר שירות המבחן, אין עוד צורך בהטבעת אות קלון על המשיב באופן ששיג אפקט הרתעתי בעניינו או בענינים של אחרים.

אשר לתנאי הנוסף שנקבע בהלכה הפסוקה כבסיס להימנעות מהרשעה, שעניינו פגיעה משמעותית של ההרשעה בשיקומו של הנאשם, אני סבור כי אף הוא מתקיים בנסיבות כאן. מדובר בנאשם העומד בפני מבחני לשכת עורכי הדין, אחר סיום חובות לימוד והתמחות. הרשתו בדין, תסכל, קרוב לוודאי, את יכולתו לעסוק בתחום זה, תגדע את אפשרות פרנסתו באפיק מקצועי זה, כשספק אם בפניו, נוכח גילו, אפשרות תעסוקתית אחרת. פגיעה נוספת נוגעת למצבו הנפשי והתדרדרות שחלה בו בעטיו של ההליך המשפטי, כשלהתרשמות שירות המבחן "ניכר כי ההליך המשפטי משפיע רבות על מצבו הנפשי רגשי... מוסא הדגיש כי אירוע הסתבכותו בפלילים מהווה אירוע משברי וטראומתי בחייו כיום". הימנעות מהרשעה תביא, אפוא, למיתון פגיעה בהליך המשפטי במצבו הנפשי ותימנע המשך רגרסיה בהיבט זה.

נוכח האמור, לו דעתי היתה נשמעת, הייתי דוחה את הערעור ומותיר את תוצאת אי ההרשעה על כנה.

הוחלט ברוב דעות להרשיע את המשיב בעבירה של מרמה והפרת אמונים- עבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

יתר מרכיבי גזר הדין יישארו ללא שינוי.

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לשירות המבחן.

ניתן היום, ט"ז אדר א' תשע"ט, 21 פברואר 2019, במעמד הצדדים.

א. פורת, שופט

ר. בש, שופטת

א. אליקים, שופט
סגן הנשיא
[אב"ד]